

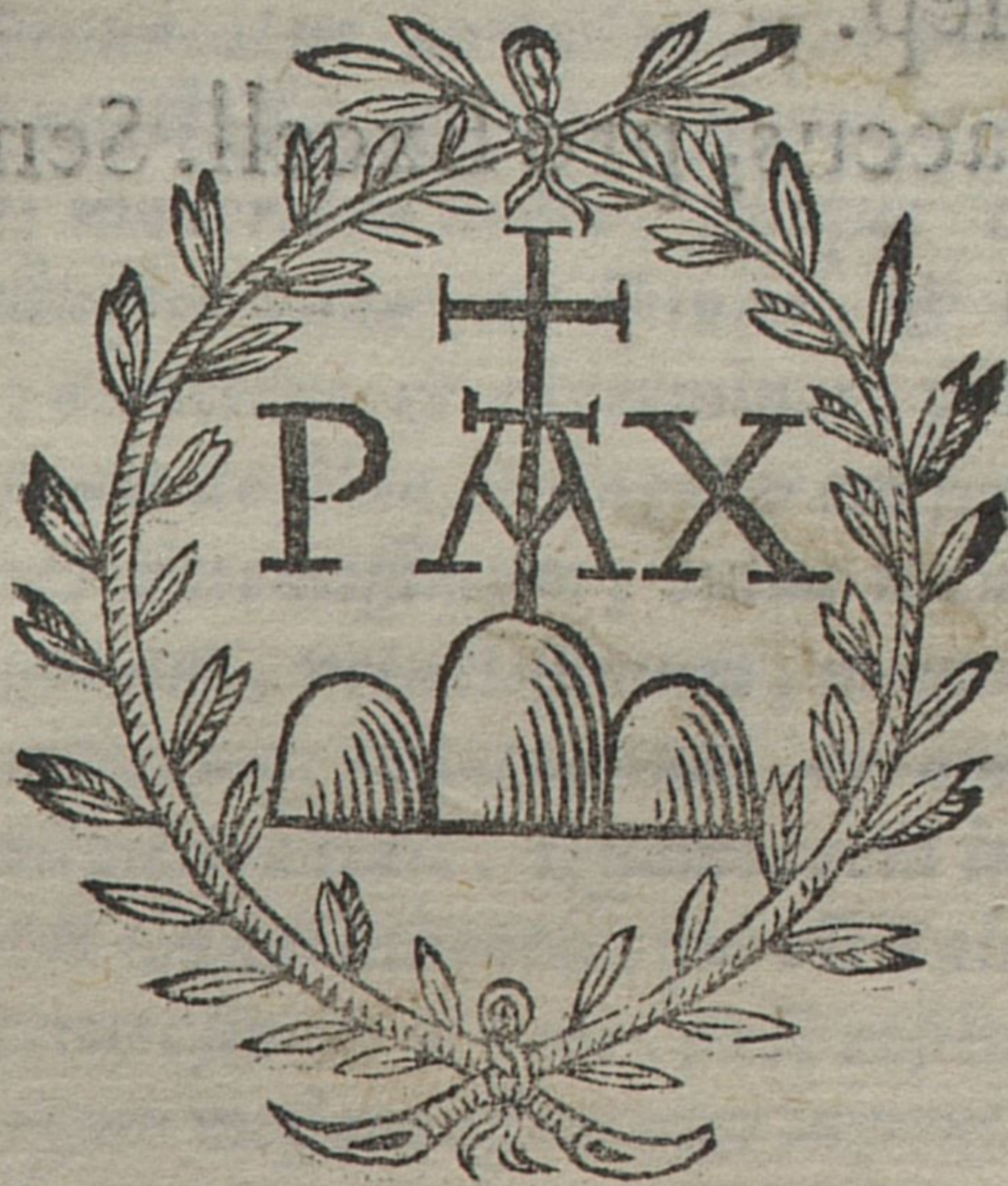
INSIGNIS EFFUSIO

P A D I

IN AGRO MANTVANO,
Anno Domini MDCIX.

Monachis Congregationis Casinensis per vniuersam
Italiam Deo famulantibus fratribus
nostris,

*Monachi Sancti Benedicti pacem precantur,
& perfectam CHRISTI Dilectionem.*

M E D I O L A N I

Apud Marcum Tullium Malatesta m,
Typographum Regium.

Imprimatur.

F. Aloysius Bariola Augustinianus
Consultor Sancti Officii, pro Re-
uerendissimo Inquisitore.

Aloysius Bossius, Can. Ord. Theo-
logus, pro Illustrissimo Cardinali
Archiep.

Vidit Saccus, pro Excell. Senatu.

Vltifariam, multisq; modis
visitauit Omnipotens Deus
olim Patres nostros, et nos:
suauius quandoque in do-
nis, & in benedictionibus,
quandoque acrius in pla-
gis, & in percussionibus.

Sed nouissimè diebus istis
visitauit in FLUVIO, quem fluuiorum Italiae dedit
Principem, per quem fecit & iudicia, Fratres dile-
ctissimi, quæ cum audieritis, tinnient sine dubio au-
res vestræ. Nam ipse Deus iudex iustus, & fortis,
multimodis nostris, Populiq; huius auersionibus,
& erratis provocatus, cum plus æquo patiens con-
uersionem expectasset, & à tam singulariter electa,
potioribusq; muneribus aucta, sibi que carissima
Vinea quæsiuisset uuas, ac spinas, & labruscas
reportasset: demetere, & exterminare penè statuit
eam per Aprum de silua et singular em ferum, Am-
nem videlicet potentissimum; cuius manui Ceno-
bium amplissimum, vetustissimum, magnificentissi-
mum, fecundio remq; Mantuanum Agrum latissimè
ad deuastandum tradidit. Quamobrem initio men-
sis Nouembris Anni labentis, qui est Salutis Mil-
lesimus Sexcentessimus Nonus, post copiosam qua-
rumlibet frugum messem affluenter impensam, fortè
vt grauius feriret, arcum indignationis tetendit, &
in eo vasa mortis ad vltionem parauit: emittensq;
priors sagittas mandauit nubibus desuper, & ia-
nuas Cæli aperuit, ac pluit nobis mala ad voran-
dum, & ad perdendum; imbres nempe assiduos, &

perennes per dies supra viginti, in quibus vel nubes, vel tenebricosus Sol nobis illuxit. Alias deinde ingeminans, trāstulit Africum de Cælo, & induxit in virtute sua Austrum, qui fluctus Adriatici sinus in tumorem vertens, fluuij decursus retardaret, & ne dulciora fontium tributa per ipsum transmissa Mare exciperet, inuidus impediret. Sicq; fiebat, vt PAVS iste, qui superbè phaleratus, ac turgidus septenis cuneis in Pelagus intrare Marinoque Regno non debitum soluere, sed bellum indicare consueuerat, vento retrocedere compulsus, in nos pauidos, & perditos irrogatæ sibi iniuriæ vindictam retorqueret. Postremas denique succensus nimis iterans, è mentibus, tanquam ex longinquis machinis, liquecentes niues, veluti dissipatrices globos absque intermissione iaculari non destitit. Videbaturq; Altissimus omnia simul armasse elementa, & ipsum Orbem terrarum, vt pugnarent aduersum nos miseros, & insensatos: atq; congregasse super nos mala cuncta, & sagittas suas compleuisse in nobis. Namque ab eo expeditione accepta audacissimus ERIDANVS, ad nos obruendos se velociter accinxit: & ter decem sibi strenuè adherentium fluminum innumerabiliumq; fossarum, ac Rivulorum sibi subiectorum aëto agmine, Vallorum omnium, seu Aggerum impugnationem formidabiliter intimauit, & aggressus est. In primisq; leuiores, & in dies grauiores vndecunque ad riparum ambientium latera frequentans impetus, anxios diu vexauit Colonos. Inde mollium suorum arietum importunis percussionibus occultos tentauit hiatus terrebrare,

rebrare, quos solliciti custodes subito sarmentis, gle-
bis, et tabulis oppleuerunt. Sed obseratas vidēs mul-
toties secretiores vias, ad apertum prodijt certamen;
erectusq; in sublime, elatusq; nimium, anteriora
Castra super effundens, locis premisit in declinibus,
terrores, ac timores vbiq; incutiendo. Obsidio-
nem hanc asperrimam plena hebdomada persecutus
est: nutantibus, ac trepidantibus illis non modo,
qui trucem proprius intuebantur invadentis faciē,
sed etiam ijs, qui in remotioribus oris implacabilem
eius audiebant saevitiam. Tandem vigesima secun-
da die prenotati Mensis, se ipso semper validior, &
robustior, statutorum limitum angustias egrefe-
rens, Imperijq; fines protendere intentās, eo cona-
tu, & impulsu in infirmiora irruit propugnacula
Ripæ, seu Focarini (quæ pagus est supra nos ad Oc-
cidentem milliaria distans circiter viginti, ac nobi-
lium quorundam possessio Mantuanorum) vt nulla
potuerint ratione Immanissimi Vastatoris incursum,
rabiemq; sustinere, nullisque artibus obflare, quin
breui temporis spatio, scissis, & cōfractis aggeribus,
dissipatis muris, & antemuralibus, prostratis vigi-
liarum tugurijs, tres patentissimos sibi ad depopulan-
dum, & devastandum aditus patefaceret. Quos
etiam, tanquam molis suæ incapaces, non multò post
in vnum redegit. Hic statim cerneret dirissimas
Aquarum Turmas latissimam vndique operire re-
gionem, campos omnes occupare, vberrima sata op-
primere, vineta prosternere, silvas eradicare, no-
bilium palatia evertere, agricolarum domicilia com-
minuere, fugare lepores, cuniculos, aliasque parvas

6
bestiolas, abigere vulpes, lupos, apros, illosq; pro
vita seruanda contra naturam mansuefacere, atque
hominum societati, sortiq; coniungere, armenta ne-
care, diuitum, ac pauperum substantias confundere,
& disperdere, omnia vorare, cuncta demergere, in-
satiabili ingluuie vniuersa secum in prædam detra-
here. Vltcriusq; progredientes rapi dissimo cursu in
prædia nostra, in rustica nostra diuersoria, in fœni-
lia, in bouilia, in equilia, in ouilia inuehi: dissipare
fœnum, & paleas pro armentis asseruatas, vt ne-
cesse fuerit dispersos greges aliò apud extraneos ma-
ximis incommodis, & laboribus pascendos deduce-
re. Videres insuper easdem Monasteriolum Vallis
viridis circumcirca concutere, & in Phanum Bea-
tæ MARIE dicatum impijssimè vsque ad aras fer-
ri, & per totam domum debacchari: faciliq; nego-
tio Aggerem primò nostrum, Benedictum nuncu-
patum, aliàs tutissimum, transcendere; Verularum
postea Monasterio nostro proximum, solerti Mo-
nachorum industria, (sicut & Benedictum) ma-
gnisq; expensis constructum, vnanimiter impetere,
& confundere. Hic audires vocem Domini super
aquas, Deum Maiestatis intonantem: Accelera,
spolia detrahe, festina prædari. Duorum enim, vel
trium dierum viam nocte vna confecerunt Aquæ,
his adhibitis Diuinæ iussionis calcaribus; & à Ripa,
quæ per viginti circiter cubitos locis nostris supere-
minet, præcipites, & sine obice cadentes, repentinè,
& inexpectatè nostris se se oculis subiecerunt. His
visis quid agerent concussi Monachi? Quid AN-
GELVS GRILLVS Præsul mæstissimus? Quid

7

perterritus Populus omnis? Turrim conscendunt
famuli, lugubri æris pulsu, altaq; simul, & tremula
voce, viros, feminas, paruulos, conuicinas villas
incolentes, ad prædictum Verularum Aggerem
muniendum conuocantes. Templum adeunt fratres,
Missarum frequentibus sacrificijs, Horarum Qua-
dragenarum deuotis precibus, & circum effusis per
claustra in Cælum supplicationibus, Dei misericor-
diam implorantes. Familiæ Cellerarius, Marcus
Mantuanus, magna comitante Ministrorum, &
Opificum caterua, terrea illa mænia, quæ Monaste-
rium cum Oppido, & cōmodioribus gratioribusq;
fundis seruabant, prouidus circumcursat, alterum
hic, alterum illic exercet, atq; disponit. Omnes in
vnum humiliora loca feruenti labore exportata hu-
mo ex agris quàm citissimè extollunt, & altioribus
æquant. Monachi, alij præsumt operibus, alij in co-
phinis deseruiunt: tractant alij batillia, ligones, ir-
pices: alij vigiliarum alternant vices. Et per duos
dies, totidemque noctes, insomnes, fessi sine requie,
sub dio, indeficientibus pluuijs madefacti homines
nostri nihil defensionis, nihil reparationi congruum,
Studio, & prouidentia instantis Abbatis præter-
mittunt. Atque vtinam Vincentis iam PADI-
libentes primo cessissemus furori; placatiorem nobis
fortè procumbentibus, & absque contradictione se-
dedentibus sensissemus. Sed interea momenta per
singula præualente illo, & nostrorum irridente sol-
licitudinè, grauioraq; damna minitante, consilium
fuit in propinqui torrentis alucum, quem Situlam
vocant, immensam aquarum vim declinare, atque

8
deuertere, & tam vasti corporis, humoris super-
abundantia grauati, tumescentes venas inciso ali-
quatenus vallo, adaperire. Sed obstiterunt trans
Torrentem (amici pridem) Oppidani cuncti; qui
suis rebus cauentes, iram grassantis Prædonis op-
positis munimentis deuitare, studiumq; nostrum ia-
ctatis conuitijs, minis, iaculis perturbare, ac demo-
liri voluerunt. Nec valuerunt tamen. Is enim no-
stris omnibus erat animus, huic operi adeo constan-
ter insistere, vt hic vel aquam demitterent, vel ani-
mam. Repetitis itaque sectionibus fatiscente iam
vallo intrepidæ erumpunt Vndæ, nouemq; sibi pa-
tulas effodiunt portas, e quibus ad nouas cædes
exeant in aduersarios. Quos illicò egressæ tenuerunt,
& altiùs vociferantes infeliciter obtexerunt. Iustè-
que nos vidimus (sed inuiti, & dolentes) contra
amicos nocentes per Hostem innoxium vindicatos.
Verum quid arctos erat superingruenti Oceano al-
ueolos præparare? Aut quo poterat modo per acus
foramen intrare Camelus? Aut qua ratione frætum
valebat innexsiccabile fistula tenuis exhaurire?
Cessate, indignabundus tunc ait ERIDANVS,
cessate, abite, & vestræ, si vacat, saluti consulite.
Ego, ego, victricibus meis Copijs triumphales, &
me dignas, parabo semitas; & quidquid aduersum
fuerit facile æquabo. Siquidem velitis, nolitis, Ca-
stra vestra, munitiones, repagula, diuitias, delitias,
calcabo, iugulabo, subiugabo. Ad hæc verba oculis
magis quàm auribus percepta, Monachi vicinam
Stragem metuentes, pars diluculo altaria spoliant,
Sacras Diuorum Reliquias, Sanctissimumq; Eu-
charistiæ

9
charistiæ Sacramentum, Ecclesiæ multiplicia or-
namenta, Sacerdotum plurima indumenta, & præ-
tiosa quæque e sacrario ad superiora lacrimabundi
deferunt. Depositoq; CHRISTI corpore in in-
firmorum capella, assiduis singultibus, interruptisq;
vocibus bini, terni, & quaterni invicem succeden-
tes, fratres iterabāt prostrati. Salvos nos fac Deus,
quoniam intraverunt aquæ vsq; ad animã nostram.
Nō nos demergat tēpestas aquæ, neq; absorbeat nos
profundum, neq; urgeat super nos fluuius os suum.
Pars alia vasa, pharmaca, libros, oleum, edulia, le-
ctulos, copiosam, grauemq; suppellectilem suis hu-
meris ad tutiora baiulant. Idem peragere satagunt
domestici, & vicini, Cellas nostras promiscuis re-
bus implentes, vt depulso ab inuiolabilibus atrijs
silentio, confusum hīc te existimares vidē empto-
rium, non Religiosorum quietum Dormitorium.
Famuli, quibus cura incumbēbat eq;orum, asello-
rum, porcorum, altilium, numerosis, & renitentes
agunt greges a sordidis stabulis ad augustiores au-
las, ad nobiliora hospitia, ad Monachorum politico-
res secessus, & (heu horrenum visu: breui tempo-
ris intervallo, fæcibus, immunditijs putoribus, hin-
nitibus, rudibus, grūnitibus, varijsq; ululatus
omnia complentur. Hæc domi apud nos. Sed foris
Depopulator noster, moræ longioris impatiens, &
acriores anhelans clades, ipso adueniente die, quo
Beatam CHRISTI sponsam Catherinam impius
necavit Maxentius, qui est præfati mensis vigesi-
mus quintus, Matutinorum hora, laxatis furorum
& furiarum suarum habenis, præmunitam Verula-
rum

rum Maceriem, licet vsque ad duos cubitos recentibus terreis coronis auctam, plerisque in locis supergreditur, & in plerisque infringit, atq; deuastat. Mox tenet suburbia: aduolat dicto citius ad Monasterium: pulsat, & pandit ianuas, valenter clamitans, non vt Excitator noster. Surgite Monachi, venite ad officium; sed, surgite miseri, venite ad exitium. Cui extemplo omnes patent ingressus: plurimi certè nobis, sed pauci Tiranno. Cedunt corruentes muri Simeonini pomarij, nec non & lateritia septa aliorum hortorum. Et nullo obsistente circumuagatur per porticus per Claustra, per Officinas, per gymnasia, per Refectorium, per Coquinam, per viridario. quærens vbiq; quem deuoret, quem perdat. fratrum laicorum cellas ad fenestras vsque occupat. Iustitiam culpârû Capitulû, Dormitiûmq; in Dño cineres e vulcris excitans, suis lutuosis inuoluit gurgitibus. Cellariam, eximia structura vasorumq; magnitudine sumosam, & meri annona refertam, ebrius nescio, an stibundus dicam, ingreditur; non amphoram potaturum. sed dolia ferè ducenta exhausturus, vel profusus magis. Ex quibus cum vacua, & occlusa viginti hinc inde supernatarent, & fornicem firmissimam flumine eleuante vi magna impeterent, (mira res) fornix ipsa cedere compulsâ in medio crepuit, ac proiectis circumcirca lapidibus, per quatuor cameras dolijs, & vndis liberum fecit iter. Postremò Templû eminentiori dispositum loco, non inuisurus, sed inuasurus ascendit: nec orationem oblaturus, sed ruinâ. Pavimentû cæno per cubitum, & amplius contaminat, Sanctorû polluit delubra,

scandit

scandit gradus, serpit ad Aras. Quas & sacrilegus
 temerasset, nisi BENEDICTI Patris, Nere-
 micolæque SIMEONIS reprimentem faciem
 erubisset, audissetq; ab eis. Hucusq; gradieris. Satis
 est. Nequaquam tibi datum est ulterius scire.
 Animas & Aras à Deo obtinimus. Discede hinc,
 & in temetipso confringantur tumentes fluctus tui.
 Qui istiusmodi increpationibus repressus, ad quartum
 stetit submurmurans Chori gratiam, tribus inferioribus
 iam ascensis; & prohibitus in Monasterio insolentius
 grassari, abstinens à Sacratio, & à Choro tu-
 tum, inde fremens, ac spumans ad incolas subjs,
 nos, ad villas viciniores, ad quoscumq; veximi-
 insequendos, mactandos se conuertit. Cuius dare,
 dabilem sentientes aduentum, vniuersiq; ac sar-
 & fugam arripere festinabant: grabatam colla filijs,
 cinulis dorso impositis, pendentibus diuersorum
 ad latera vxoribus, & præcedere loca recipiebant.
 pecorum gregibus, ad altiora
 Commissarius Oppidi pro Se^{nissimo Mantua} Du-
 ce cum coniuge, & liberis ^{sacrarium} confugit:
 honestiores civium cogn^a & inopes quædam mu-
 lieres cum paruulis in dorso seruatae sunt. Quidam
 autem tecta peteb^{at}, quidam excelsas super arbo-
 res reptabant, lagentem sicum familiolam attrahen-
 tes. Multos autem anteuertebat fulminis potius,
 quàm fluminis Vnda: rapiebatq; in turbidum verti-
 cem homines, boues, oves, iumenta, fues, ligna, tra-
 bes, tabulas, vasa dolia, lectulos, arcas, hominum,
 & armentorum escas, & innumerabilem rerum om-
 nium copiam: ipsas quoq; integras domos, quarum

non

non modo penitus abstulit vestigia, sed earum loco
 profundas excavauit voragine, piscium faciens ha-
 bitacula, quæ erant hominum. Comminuit omnia
 Villæ huius inter Mantuanas opulentioris ædificia,
 vel in totum, vel in partem. Nec auitq; ac inter rui-
 nas tumulauit nonnullos, qui tum in arboribus, tum
 in domorum culminibus salutem quærebant, & ca-
 sum quantocius inuenerunt. Nec pepercit atrocissi-
 mus Deus tator prægnantibus feminis: binas enim
 in ipsa fuga præ timore infelices coegit edere natos;
 illisq; obstetricum leuamenta detruncans, cum acer-
 ba prole grauissimos, & insuetos iussit experiri do-
 lores. Sed quid dicam prægnantibus, & fugientibus?
 Desæuit etiam in obsequentes, & viam contractius
 peruaganti dilatantes. Vndenos enim viros, qui in
 parua cimba ripam fluminis effodiebant, vt latius
 inde flueret, concitato turbine egrediens viuos de-
 glutit, indigestusq; turpiter mortuos, & conglo-
 batos enomit. Hinc ploratus, & vlulatus multus.
 Hinc confusæ mulierum, infantium, spoliatorum, cæ-
 sorum pereuntium bestiarum, hominumq; voces; quæ
 iunctæ aquarum prolabentium fragoribus, horribi-
 lem confingebant, & protendebant sonitum, similem
 certè terræ motui, vel tonitruui. Vnoque aspectu &
 Vniuersalis Diluuij, & Extremi iudicij viam li-
 cuit imaginem intueri. Lugebat mater inconsolabili
 mærore ante se raptam à latrone filiam, & imma-
 tura morte peremptam. Senior parens præcisum la-
 mentabatur baculum senectutis in præcepto filio.
 Mutuis coniuges angebantur doloribus, ab alteru-
 tro se cernentes sorte diuisos. Ob quàm multi vita

opta-

optauerunt carere, vel visu? Sensus quippe omnes ad cruciatum erant, non ad solatium. Hæc audiimus, hæc vidimus oculis nostris, hæc manus nostræ tractauerunt de verbo mortis, quod fecit Dominus super terram nostram. Et per tres dies, quibus in Monasterio commoratus est infestissimus Hospes, ipsi nautæ fuimus, & phaselis pro pedibus vsi sumus, & Domus hæc magna magnum fuit nauigium; quin potius altera Arca Noë, in qua custoditæ sunt familiarium, atq; peregrinorum animæ, & vicinorū, quæ colluioni subtrahi potuit substantia: quæ utinam deperdita pars fuisset centesima. Nam, ut uillicorum, & operariorum nostrorum fideli relatione didicimus, præter suffocatas sementes omnes, & ablatam omnino spem annuæ messis; ex horreis ipsis comminutis furatus est rapacissimus Prædator tritici, hordei, millij, fabæ, aliorumq; leguminum sextaria Mantuana quatuor millia, & amplius. Numeratæ insuper fuerunt domus funditus euersæ octo, et nonaginta; aliæ in magnam partem concussæ duæ, & nonaginta; fœnilia spoliata duo & quadraginta. In quibus reparandis, & in reficiendis aggeribus effractis per diuersa loca ad mensuram cubitorum mille quingentorum, & in expensis ad obuiandum inundationi iam factis, & statim post illam faciendis, ut ad calculum reuocarunt Ministri Monasterij ascendendum esse affirmant ex parte nostra tantum ad summam nūmorum argenteorum uiginti duo millium quingentorum. Quo tamen tempore singularis enituit pietas Religiosissimæ, ac Serenissimæ Ducissæ Leonoræ, quæ absente Mantua uiro, ope, muneribus

bus, elemosinis interfuit Populo, fame, frigore, inopia laboranti, & sine tecto in ripis PADI, & Situlae, & in tremulis Stipitibus niuibus, & pruinis exposito, cibaria in actuarijs nauibus ab Vrbe ministrando. Et nobis ipsis à modo, necessitate (ut ita dicam) abstemijs, leniora pocula per suos à cubiculis largiter impertiendo. Adfuit etiam tantæ calamitatis filius, Cardinalis Illustrissimus, qui uerbis, panibus, pecunijs, subditos maximis ærumnis confectos humanissimè solabatur. Cui misericordiæ operi per duas quinq; hebdomadas non impigri institerunt, iubente, & urgente Abbate; Cellerarij, & Procuratores nostri; qui in paruis ratibus circuentes, pane, & argento pauperes reficiebant. Providebantq; ne aduentitij nauis & indiscretam, quam petebant mercedem pro nauulo ab ijs extorquerent, quos ab aquis ad alta deducebant: neue domestici fures uagantem pauperum substantiam absorberent. Factum Janè Diuinè ità acceptum Bonitati, ut redundanti illud remuneratione uiderimus compensatum. Multi enim adiacentium Monasteriorum Prælati, binos, uel ternos singuli Monachos in suis Conuentibus alendos susceperunt; cunctos quoq; suscepturi promptissimè, si dulcissimis eorum inuitamentis, & non Ecclesiæ necessitati habita ratio fuisset. Per milliaria sexaginta, dum hæc aguntur, diffusus spatiatur ERIDANVS, apertoq; sibi nouo ostio (iuuantibus tamen nostris) ueteris aluei sedem prædarum, ac rapinarum plenus, sed minimè saturatus paulatim repetere cernitur. Nec inde procul alijs Campis, & Castellis Mantuanæ, & Ferrariensis diætionis,

easdem crudelis Pirata intulit clades, & flagella.
 & præcipue in pago Quingentulano, in quo sunt ru-
 rales delitię, & redditus Episcopi Mätuani. Sed alię
 sua dāna narrēt. Nostra nobis uix sūmatim attigisse
 sufficiat. Quę quoniam in dies grauiora noscuntur,
 & hominum æstimationem excedunt, propterea hęc
 sigillatim nequiuimus ea recensere. Sed pauca hæc,
 Fratres Amantissimi, significāda duximus charita-
 ti uestrę; ut dum uobis iustam Dei in nos correctio-
 nem, & animaduersionem exhibemus, fraternam
 non solum commiserationem, sed piam quoq; apud
 iratum Patrem cōmendationem suscipiamus. Qui
 duplici contritione contritos, uagos, & profugos,
 qua solet benignitate, instauret, congreget, atq; con-
 firmet: innouetq; dies nostros sicut à principio, ut
 confiteamur Nomini Sancto eius, & de magnis pe-
 riculis liberati magnificè gratias agamus. Cui bene-
 dictio, & claritas, & sapientia, honor, uirtus, &
 fortitudo in secula seculorum. Valete in Domino.
 Ex Stagno Benedictino Kalendis Decembris.
 MDCIX.

